

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์รู้จักการพัฒนาตนเองและพัฒนาสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่มาช้านาน การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่น่ามาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนามนุษย์ พัฒนาสังคม และพัฒนาชุมชน ของมนุษย์เพื่อความสงบสุข ความอยู่รอดในสังคมรวมทั้งต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามความต้องการ แต่การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาของประเทศไทยได้เน้นการสร้างเศรษฐกิจให้แก่เมืองใหญ่ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร แทนที่จะพยายามกระจายการพัฒนาออกไปสู่ชนบท ทำให้เกิดการอพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานครมากมาย และส่วนใหญ่เป็นคนยากจนมีผลทำให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองขนาดใหญ่พิเศษที่มีขนาดของประชากรมากถึง 7,580,000 คนและมีประชากรแฝงอีกมากกว่า 1,000,000 คน มีนักวิชาการประมาณว่าคนในกรุงเทพมหานครน่าจะมีจำนวนถึง 9,000,000 คน ซึ่งคนเหล่านี้เดินทางมาจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย หลังไหลเข้าสู่กรุงเทพมหานคร บุคคลส่วนใหญ่เป็นคนมาจากต่างจังหวัดที่เข้ามาแสวงหาความก้าวหน้า แสวงหาโชค โดยเข้ามาประกอบอาชีพ รับจ้างเป็นแรงงานในเมือง เช่น ในงานก่อสร้าง งานโรงงานอุตสาหกรรม รับจ้างทั่วไป เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีเหตุผลจูงใจในการเข้าสู่เมืองหลวงหลักๆอยู่ 4 ประการ คือ 1. มาเรียนหนังสือ 2. หางานง่าย 3. หาเงินได้คล่อง 4. สะดวกสบาย มีช่องทางและมีโอกาสทำมาหากินได้สะดวก หากรู้จักอดออมก็จะสามารถกลายเป็นคนมีเงินได้จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้คนในพื้นที่ชนบทต่างย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพฯกันเป็นจำนวนมาก จนบางหมู่บ้านแทบร้าง มีผู้คนอาศัยอยู่น้อยมาก หากจะสกัดกั้นไม่ให้คนต่างจังหวัดเข้ามาทำมาหากิน คงเป็นไปได้ยาก เพราะความแห้งแล้ง ความกันดาร ความขาดแคลนปัจจัยเพื่อดำรงชีพ ความล่าช้า ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยด้านลบที่ผลักดันให้คนบ้านนอกเข้ากรุง ขณะเดียวกัน ความทันสมัย ความโอ้อ่า หูหระ สะดวกสบายของเมืองและโอกาส ช่องทางทำมาหากินที่มีมากมายก็เป็นปัจจัยด้านบวกที่เสริมแรงดึงดูดให้มีการย้ายถิ่นเข้าสู่กรุงเทพมหานครมากขึ้น (สุนันท์ อึ้งทรงธรรม, 2546)

ฉะนั้นชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครได้พบปัญหาต่างๆคือ 1) เกิดความแออัดคับแคบที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นจากการย้ายถิ่นของประชากรทำให้พื้นที่ภายในชุมชนมีความคับแคบแออัด ถนนมีขนาดเล็กลงบ้างใหญ่บ้าง รถขับสวนกันภายในชุมชนไม่ค่อยสะดวก รวมทั้งการเว้นระยะระหว่างถนนกับบ้านผู้ที่พักอาศัยมีความแตกต่างกัน 2) ลักษณะที่พักอาศัย มีสภาพอันไม่น่าดู ไม่เรียบร้อย ไม่แข็งแรง สกปรกรกรุงรัง และมี

การเพิ่มต่อเติมยื่นออกมานอกถนนบ้าง ล้ำคลองบ้าง โดยเอาแต่ประโยชน์ของคน รวมทั้งการที่ตัวอาคารไม่ได้สัดส่วน เก่า ชำรุด เสื่อมโทรม บ้างตามกาลเวลา และอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่นแออัด ไม่เป็นระเบียบ 3) เกิดแหล่งขยะมูลฝอยใจกลางชุมชน มลสัตว์ตามพื้นชุมชน ทำให้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนแก่ผู้ที่อยู่อาศัยใกล้เคียงและผู้ที่เกี่ยวข้องผ่านไปมา 4) อากาศภายในชุมชนมีมลพิษเนื่องจากมีจำนวนรถยนต์และจักรยานยนต์สัญจรไปมาเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีเสียงดังรบกวนผู้อยู่อาศัยภายในชุมชน 5) สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลาย เช่น ต้นไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติถูกตัด เพราะได้นำพื้นที่บริเวณดังกล่าวมาทำสิ่งปลูกสร้างได้แก่ บ้าน อาคารที่อยู่อาศัย รวมทั้งมีการสร้างบ้านพักอาศัยขึ้นรูกำลังไปในล้ำคลองบ้าง พื้นที่สาธารณะบ้าง พื้นที่ราชการบ้าง ทำให้ภายในชุมชนขาดพื้นที่สีเขียวและความน่าอยู่ภายในน้อยลงโดยปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดผลคือ ความด้อยคุณภาพในชีวิตของคนในชุมชนและใกล้เคียงและส่งผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้างต่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2524)

ดังนั้นผู้บริหารของกรุงเทพมหานครจึงได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร ส่งผลให้มีรูปแบบการพัฒนาชุมชนจนเป็นเหตุให้การพัฒนาชุมชนนั้น เป็นกลยุทธ์หนึ่งซึ่งทางกรุงเทพมหานคร ใช้เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร และตลอดระยะเวลาเกือบสองทศวรรษที่ผ่านมาได้พยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและพัฒนาคุณภาพของเมืองให้นำไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่โดยมีสิ่งแวดล้อมที่ดีแก่ชุมชน ฉะนั้นการพัฒนาชุมชนเมืองหรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ควรเริ่มต้นจากสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพราะสิ่งแวดล้อมหรือพื้นที่สีเขียวมีประโยชน์มากมาย

แผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2545 – 2549) จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ของการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่ถือว่าต้องประกอบไปด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ท่วมและการระบายน้ำ เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและของเสียอันตราย การลดปริมาณมลพิษในอากาศ ฝุ่นละออง เสียง และความสั่นสะเทือน การควบคุมการสุขาภิบาลของอาคาร สถานที่ และสถานประกอบการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม(สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.) ซึ่งเป้าหมายนั้นได้เน้นและให้ความสำคัญต่อชุมชนในเขตกรุงเทพมหานครเป็นหลัก รวมทั้งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนที่มีหลักสำคัญอยู่ 2 ประการ (สนธยา พลศรี, 2545) ดังนี้

1. การพัฒนาคนให้มีความสุข ซึ่งคนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนมาก เพราะคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเนื่องจากคนเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาชุมชน ทั้งเป็นผู้ดำเนินงาน เป็นผู้ได้รับผลที่เกิดขึ้น และเป็นผู้สืบทอดงานพัฒนาไม่ให้สิ้นสุด คนจึงเป็นเป้าหมายสูงสุด (Ultimate goal) ของการพัฒนาชุมชน ดังนั้นจึงต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรมและมีความสุข

2. การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่าง ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกันภายใต้ระบบการจัดการ ให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ การรวมตัวกันอาจเป็นกลุ่มเล็กๆ กระจายกัน แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร (Community organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อยๆ ขึ้น (Community network) ทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งหากประสานกับ โครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้งด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง (Civil community)

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าหน่วยงานของรัฐและองค์กรต่างๆ พยายามผลักดันและช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชน แต่ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคที่ไม่สามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ ปัญหาและอุปสรรคนั้นอาจเกิดจากประชาชน ทั้งนี้เพราะการดำเนินงานพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ (สุกัญญา บุญประเสริฐ, ม.ป.ป)

การที่จะทำให้การดำเนินงานการพัฒนาชุมชน บรรลุผลหรือประสบความสำเร็จนั้น จำต้องมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหัวหน้าในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้า ความเจริญในการพัฒนา ซึ่งผู้ที่เป็หัวหน้านั้นถูกเรียกว่า ผู้นำ โดยหน้าที่แล้วผู้นำจะต้องปฏิบัติการทุกกรณีที่จะนำกลุ่มหรือผู้ตามให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการชักจูงหรือใช้อิทธิพลในการ โน้มน้าวจิตใจผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติการของหมู่คณะบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำของกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งอาจมีเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ (อนุชุต คลังบุญครอง, 2527) นอกจากนี้ในอดีตที่ผ่านมาพัฒนาชุมชนมักจะเริ่มต้นจากผู้นำชุมชนแล้วจะค่อยๆ แผ่ขยายออกไป หากชาวบ้านมีปัญหาหรือความต้องการอะไรจะร่วมกันวางแผนและโครงการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาต่างๆ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังเป็นตัวชักนำความช่วยเหลือบำรุงรักษาบรรยากาศแห่งการทำงาน รวมไปถึงอำนวยความสะดวกในการสื่อสารความคิดและความรู้สึกของคนในชุมชนได้ (พัฒน์ สุจันงค์, 2524) ทั้งนี้เพราะว่าผู้นำคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนทั้งในด้านการวางแผนหรือการบริหารงาน การพัฒนาการจัดสรรเงินตามโครงการ ตลอดจนการดำเนินงานตามหลักการช่วยเหลือสมาชิกและพัฒนาความก้าวหน้ามาสู่ชุมชนของตนอย่างกว้างขวาง ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีความต้องการ มีแรงจูงใจในการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้นตามวิธีการใหม่ๆ ทั้งมีความรับผิดชอบต่อชุมชนของเขา รวมทั้งความเจริญและความมั่นคงของประเทศในอนาคต แต่ผู้นำในการพัฒนานั้นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือการมี “ ภาวะผู้นำ ” ในตัวเองที่จะสามารถใช้ทักษะของผู้นำในการโน้มน้าว จูงใจ ชักนำให้ผู้อื่นร่วมมืออย่างเต็มใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้า

หมายที่กำหนดไว้ ซึ่งภาวะผู้นำยิ่งมีมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้การพัฒนา มีระดับสูงมากขึ้นเท่านั้น (สุเทพ พงษ์ศรี วัฒน, 2545)

นอกจากนี้ บารมีของผู้นำ ทำให้คนมารวมตัวกันทำงานพัฒนาชุมชน เพราะเป็นงานที่ไม่สามารถ ทำคนเดียวได้ แต่ผู้นำนั้นจะสามารถรวบรวมสมาชิก กลายเป็นกลุ่มคนจำนวนมากและสามารถทำงานใหญ่ หรืองานที่มีปริมาณมากๆ ได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543) ซึ่งทฤษฎีที่มีความทันสมัยและมีความเหมาะสม กับสถานการณ์ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นทฤษฎีที่แสดงออกถึงอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม ด้วยการปลุกเร้าด้านอารมณ์และทำให้เกิดการลอก เลียนแบบอย่างผู้นำ รวมทั้งพยายามเปลี่ยนแปลงผู้ตาม โดยผู้นำทำหน้าที่เป็นเสมือน ครู พี่เลี้ยง ผู้ฝึกสอนที่ คอยดูแลและแนะนำแก่ผู้ตาม ผู้นำจะใช้วิธียกระดับผู้ตาม ด้วยการมอบอำนาจความรับผิดชอบการตัดสินใจ แก่ผู้ตาม ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership Theory) มาใช้ในการ ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ภายใต้อาณัติเรื่อง “ภาวะผู้นำกับความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนใน กรุงเทพมหานคร” โดยมุ่งเน้นที่จะศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนและกลไกการทำงานของชุมชนที่ประสบ ความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นข้อมูลในการนำเสนอต่อ สำนักพัฒนาชุมชนและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้นำชุมชนอื่นๆ ในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนใน กรุงเทพมหานคร

2. คำถามการวิจัย

1. ผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานครมีภาวะผู้นำแบบใด
2. ชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานครมีกลไกการทำงานอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำกับความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากลไกการทำงานของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร

4. ขอบเขตของวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับรางวัลการพัฒนาชุมชนสีเขียวดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. 2545 ในกรุงเทพมหานคร อันดับที่ 1 – 3 ได้แก่ 1) ชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ 2) ชุมชนหมู่บ้านสุขสุวรรณ เขตพระโขนง 3) ชุมชนคลองทับช้างล่าง เขตสะพานสูง

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำและกลไกการทำงานของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เฉพาะในช่วงที่ประธานชุมชนดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 - 2547

5. ตัวแปรที่ศึกษา

1. แบบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชน แบ่งเป็น 4 แบบดังนี้

1. แบบการสร้างบารมีหรืออิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (Charisma or idealized influence)
2. แบบการสร้างแรงคลใจ (Inspirational motivation)
3. แบบการกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation)
4. แบบมุ่งความสัมพันธเป็นรายบุคคล (Individualized consideration)

2. กลไกการทำงานของชุมชนพูนบำเพ็ญ ชุมชนบ้านสุขสุวรรณ ชุมชนคลองทับช้างล่าง

3. ความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ชุมชนที่ได้รับรางวัลชุมชนสีเขียวดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. 2545 อันดับที่ 1 – 3

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

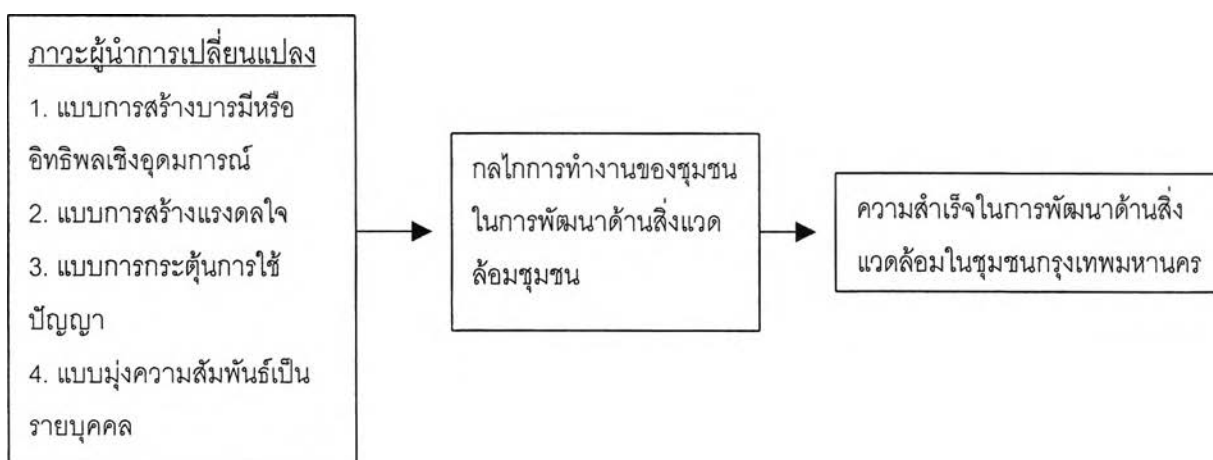
1. ได้ทราบแบบภาวะผู้นำของผู้นำชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในของชุมชนในกรุงเทพมหานคร

2. ได้ทราบกลไกการทำงานของชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานคร

3. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้นำชุมชนในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนในกรุงเทพมหานครและชุมชนเมืองอื่นๆ ให้ประสบความสำเร็จกลายเป็นชุมชนน่าอยู่ต่อไปในอนาคต

7. กรอบความคิดการวิจัย

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ Bass (1985) มาใช้ในการกำหนดตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ สามารถจำแนกออกเป็น 4 แบบ คือ แบบที่ 1 แบบการสร้างบารมี หรืออิทธิพลเชิงอุดมการณ์ แบบที่ 2 แบบการสร้างแรงคลใจ แบบที่ 3 แบบการกระตุ้นการใช้ปัญญา แบบที่ 4 แบบมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายบุคคล

8. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง เลือกลง หรือ ได้รับการยกย่อง เป็นที่ยอมรับให้เป็นหัวหน้าให้มีหน้าที่ในการตัดสินใจมีอิทธิพลและอำนาจเหนือบุคคลอื่นๆสามารถจูงใจชักนำให้สมาชิกคล้อยตามและปฏิบัติงาน รวมทั้งมีบทบาทในการติดต่อและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน

2. ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการจูงใจ ชักนำหรือชี้แนะให้ผู้อื่นร่วมมืออย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายหรือความมุ่งหมายโดยใช้ลักษณะส่วนตัว พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกหรือกลุ่มภายในชุมชนระหว่างทำงานหรือกับผู้ร่วมงานในสถานการณ์ต่างๆในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสานแนวคิดต่างๆของสมาชิก อันที่จะทำให้เกิดกิจกรรมของกลุ่มหรือของชุมชนดำเนินการไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จที่ตั้งไว้

3. ผู้นำชุมชน หมายถึง บุคคลที่ดำรงตำแหน่งประธานชุมชนหรือหัวหน้าชุมชนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร

4. หัวหน้าครัวเรือน หมายถึง บุคคลที่มีรายได้หลักในการประกอบอาชีพและเลี้ยงดูจนเจ้าสมาชิกในครอบครัว

5. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ประกอบ 4 แบบดังนี้

5.1 ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำแบบการสร้างบารมีหรืออิทธิพลเชิงอุดมการณ์ (Charisma or idealized influence) หมายถึง ผู้นำชุมชนมีบุคลิกลักษณะที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้สมาชิกชุมชน นับถือ เชื่อฟัง จงรักภักดี ศรัทธาต่อตัวผู้นำชุมชนรวมทั้งได้สร้างความประทับใจ เป็นแบบอย่างแก่สมาชิกชุมชนทั้งในเรื่องทัศนคติ ค่านิยม มีเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความคาดหวังที่จะทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้และทำให้สมาชิกชุมชนเกิดความรู้สึกสนใจในงานพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งจะอุทิศตนเองด้วยความศรัทธา

5.2 ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำแบบการสร้างแรงจูงใจ (Inspirational motivation) หมายถึง ผู้นำชุมชนมีพฤติกรรมที่ใช้การคลอใจ หรือจูงใจในการทำงานกับสมาชิกชุมชนให้ยึดมั่นต่อวิสัยทัศน์ของชุมชนและใช้การปลุกเร้าทางอารมณ์ให้สมาชิกชุมชนได้ทำงานร่วมกันหรือทำงานเป็นทีม เพื่อส่วนรวมแทนการทำเพื่อประโยชน์ส่วนตน และได้สร้างจิตสำนึกของสมาชิกชุมชนให้เห็นความสำคัญของเป้าหมายและผลงานว่าเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ผู้นำชุมชนยังแสดงออกด้วยการสื่อสารให้สมาชิกชุมชน ทราบดีถึงความคาดหวังของผู้นำที่มีต่อสมาชิกชุมชนในการทำงานและทำให้สมาชิกชุมชนมีความมั่นใจ มีความรู้สึกตื่นตัวต่อการทำงานอยู่เสมอ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

5.3 ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำแบบการกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual stimulation) หมายถึง ผู้นำชุมชนได้ใช้วิธีการกระตุ้นปัญญาแก่กลุ่มสมาชิกชุมชนให้สามารถมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนขึ้นและสามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไข โดยการใช้ความรู้ ความคิด จินตนาการ ความเชื่อ ค่านิยมและเทคนิคต่างๆทำให้สมาชิกชุมชนสามารถเข้าใจได้ง่ายจนเกิดความสนใจ เข้าใจ ยอมรับในการทำงานเกิดความรอบคอบ คิดก่อนลงมือปฏิบัติ สามารถมองเห็นปัญหา รวมทั้งรู้สึกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทาย จนสามารถใช้ดุลยพินิจ สำนึกถึงปัญหาและตระหนักถึงปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ นอกจากนี้ผู้นำชุมชนได้กำหนดมาตรฐานการทำงานที่ดีสำหรับสมาชิกชุมชนและช่วยเหลือแนะนำทางเลือกปฏิบัติ วิธีการทำงาน กำหนดจุดมุ่งหมายและ สร้างภาพพจน์ในการทำงานได้ด้วยตนเอง

5.4 ผู้นำชุมชนที่มีภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธเป็นรายบุคคล (Individualized Consideration) หมายถึง ผู้นำชุมชนได้ให้โอกาสการทำงานที่ท้าทาย และมอบหมายงานตามความสามารถแก่สมาชิกชุมชน ยอมรับในความแตกต่างของสมาชิกชุมชนแต่ละคน โดยให้คำปรึกษาและใช้วิธีการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องรวมทั้งใช้วิธีสังเกตการทำงานอย่างใกล้ชิดและบันทึกความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ได้มีการส่งเสริมให้สมาชิกชุมชนได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อเพิ่มศักยภาพของสมาชิกชุมชนและสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกชุมชนได้

6. การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากประชาชนในชุมชน ร่วมกันทำกิจกรรมภายในชุมชน ในการดำเนินการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนด้านต่างๆให้ดีขึ้น ได้แก่ การดูแลและพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยภายในบริเวณชุมชน มีการพัฒนาระบบกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาระบบการระบายน้ำที่ดีขึ้น น้ำไม่ท่วมขัง มีการปลูกต้นไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่สีเขียว ทำให้ สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีความสวยงาม สะอาดและน่าอยู่อาศัย

7. กลไกการทำงาน หมายถึง ระบบ กระบวนการ เงื่อนไขและวิธีการทำงานหรือหลักการที่ทำให้ งานภายในชุมชนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายชุมชน

8. ความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนกรุงเทพมหานคร หมายถึง ดังนี้

8.1) ชุมชนในกรุงเทพมหานครที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้รับรางวัลชุมชนสีเขียวดีเด่นด้านสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. 2545 อันดับที่ 1 – 3 ได้แก่ 1) ชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ 2) ชุมชนหมู่บ้านสุขสุวรรณ เขตพระโขนง 3) ชุมชนคลองทับช้างล่าง เขตสะพานสูง

8.2) ชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครมีคุณสมบัติดังนี้

8.2.1) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ผู้นำชุมชนสามารถถ่ายทอดให้คนทั่วไป ได้รับทราบถึงรายละเอียดของ โครงการและสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่ในชุมชนผู้เข้าร่วมกิจกรรม พัฒนา มีความหลากหลายทั้งด้าน วัย เพศ การศึกษา และอาชีพ มีการจัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาหารือแนวทางในการดำเนินงาน โครงการ กำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์และแผนงาน ตัดสินใจร่วมกันภายในชุมชนและสมาชิกชุมชนได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุและความต้องการของคนในชุมชน

8.2.2) ด้านการดำเนินงาน โครงการของชุมชน คือ ชุมชนมีการจัดตั้งคณะกรรมการในการกำหนดหน้าที่ ดูแลรับผิดชอบขั้นตอนการดำเนินงานของ โครงการอย่างชัดเจน มีระบบกำจัดขยะ ระบบการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพและมีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน โครงการ สามารถนำความรู้ที่ได้กลับมาใช้ประโยชน์ในครอบครัวของตนเองได้และเกิดความรักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น

8.2.3) ด้านความยั่งยืนของโครงการ คือ ชุมชนมีแนวทางในการดำเนินการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมชุมชนด้านต่างๆที่ดำเนินการมาแล้วอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ดินไม้ที่ได้รับ การปลูกเมื่อเริ่มดำเนินการ ปัจจุบันเจริญเติบโตและอยู่รอดแทบทั้งหมด สภาพพื้นที่ดำเนิน โครงการ สวยงาม สะอาด เช่นเดียวกับเมื่อเริ่มดำเนินงาน

9. ชุมชนในกรุงเทพมหานคร คือ ชุมชนที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและได้ขึ้นทะเบียนกับ สำนักงานกรุงเทพมหานคร